

İnformasiya texnologiyaları üzrə PROQRAM

MÖVZULAR	VƏZİFƏ QURUPLARI				Ədəbiyyat
	AB	AC	BA	BB	
1. İNFORMATİKA VƏ ONUN ƏSAS ANLAYIŞLARI					
İnformatika fundamental elm kimi, onun predmeti və əsas vəzifələri	x	x	x	x	1, 2
İnformatikanın tərkib hissələri	x	x	x	x	
İnformasiya anlayışı və informasiyanın əsas xassələri.	x	x	x	x	
Verilən, məlumat və bilik anlayışları	x	x	x	x	
İnformasiyanın formaları və təqdimolunma üsulları	x	x	x	x	
İnformasiyanın növləri	x	x	x	x	
Əsas informasiya prosesləri: informasiyanın toplanılması, saxlanması, emalı və ötürülməsi	x	x	x	x	
İnformasiyanın kodlaşdırılması anlayışı	x	x	x	x	
Simvolların kodlaşdırılması standartları (ASCII və UNICODE cədvəlləri)	x	x	x	x	
İnformasiya miqdarının ölçü vahidləri	x	x	x	x	
Müxtəlif tip informasiyaların kodlaşdırılması	x	x	x	x	
2. KOMPÜTER VƏ ONUN TEXNİKİ TƏMİNATI (HARDWARE)					
Elektron hesablama maşınları (EHM), onların yaranması və tarixi inkişaf mərhələləri	x	x	x	x	1, 2
EHM-lərin arxitekturaları və ümumi quruluş prinsipləri	x	x	x	x	
EHM-lərin müxtəlif əlamətlərə görə təsnifatı	x	x	x	x	
Fərdi kompüterlərin (FK) əsas xarakteristikaları	x	x	x	x	
FK-nın təsnifatı və xüsusiyyətləri	x	x	x	x	
FK-nın əsas qurğuları və onların iş prinsipi	x	x	x	x	
Daxili və xarici yaddaş qurğuları	x	x	x	x	
Periferiya qurğuları	x	x	x	x	
3. ALQORİTMLƏŞDİRMƏ VASİTƏLƏRİ (BRAINWARE)					
Məsələlərin kompüterdə həllinin mərhələləri	x	x	-	-	1, 2
Alqoritm anlayışı	x	x	-	-	
Alqoritmin əsas xassələri	x	x	-	-	
Alqoritmlərin təsvir üsulları	x	x	-	-	
Alqoritmin tipik strukturları: xətti, budaqlanan və dövrü	x	x	-	-	
4. PROQRAM TƏMİNATI (SOFTWARE)					
Sistem proqram təminatı (System software) və onun təsnifatı	x	x	x	x	1, 2
Tətbiqi proqram təminatı (Application software) və onun təsnifatı	x	x	x	x	
Instrumental proqram təminatı və onun təsnifatı	x	x	x	x	
Proqramlaşdırma vasitələri (Software tools)	x	x	x	x	
Kompüter virusları və onların təsnifatı	x	x	x	x	
Antivirus proqramları	x	x	x	x	
Verilənlərin sıxlaşdırılması	x	x	x	x	
5. ƏMƏLİYYAT SİSTEMLƏRİ					
Əməliyyat sistemi (ƏS) anlayışı	x	x	x	x	1, 3
ƏS-nin əsas funksiyaları	x	x	x	x	
ƏS-lərin təsnifatı (MS DOS, UNIX, Linux, Mac OS, Windows, Android, iOS)	x	x	x	x	
Fayl, fayl sistemi anlayışı	x	x	x	x	
Kataloq anlayışı	x	x	x	x	
Fayl və kataloqların əsas xarakteristikaları	x	x	x	x	
6. MICROSOFT WINDOWS 11 (PRO, 25H2) ƏMƏLİYYAT SİSTEMİ					
Windows 11 ƏS-nin təyinatı, əsas xarakteristikaları və anlayışları	x	x	x	x	

Windows 11 ƏS-nin əsas komponentləri: İş masası (Desktop), Başlat menyusu (Start Menu), Tapşırıq paneli (Taskbar)	x	x	x	x	1, 9, 11, 12, 14, 32, 33
Windows 11 ƏS-də "Fluent" dizayn sistemi	x	x	x	x	
Windows 11 ƏS-nin əsas obyektləri: fayl, qovluq və qısayollar	x	x	x	x	
Windows 11 ƏS-də pəncərələrin növləri və onlarla iş prinsipləri Tam ekran, yan-yana yerləşdirmə (Snap Layouts), çox monitor dəstəyi, toxunma rejimində sadələşdirilmiş pəncərə idarəsi və s.	x	x	x	x	
Pəncərə komponentləri və onların idarəetmə elementləri	x	x	x	x	
Fayl bələdçisi (File Explorer)	x	x	x	x	
Qovluqlar və fayllar üzərində əməliyyatlar	x	x	x	x	
Mübadilə buferi (Clipboard)	x	x	x	x	
Windows 11 ƏS-də proqram və faylların axtarışı, (*, ?) maskalarından istifadə	x	x	x	x	
Windows 11 ƏS-də Parametrlər (Settings) və onunla iş prinsipləri	x	x	x	x	
Windows 11 ƏS-də standart proqramlar: Paint, Notepad, Xbox Game Bar və s.	x	x	x	x	
7. MICROSOFT WORD 2019 MƏTN PROSESSORU					
Microsoft Word 2019 mətn prosessorunun təyinatı və əsas xüsusiyyətləri	x	x	x	x	1, 10, 13, 15, 16, 33
Microsoft Word 2019 mətn prosessorunun proqram pəncərəsi və onun əsas komponentləri	x	x	x	x	
Lent qrafik interfeysi (Ribbon Graphic Interface)	x	x	x	x	
Cəld müraciət paneli (Quick Access Toolbar)	x	x	x	x	
Vəziyyət sətri (Status Bar)	x	x	x	x	
Mətnin daxil edilməsi və redaktəsi	x	x	x	x	
Mətn sahəsində keçidlər	x	x	x	x	
Mətn fragmentinin seçilməsi və onun surətinin köçürülməsi	x	x	x	x	
"Drag and Drop" texnologiyası	x	x	x	x	
Mətn fragmentinin yerinin dəyişdirilməsi	x	x	x	x	
Mübadilə buferi ilə iş	x	x	x	x	
Fayl əməliyyatları	x	x	x	x	
Mətnin formatlaşdırılması	x	x	x	x	
Üslublar	x	x	x	x	
Mövzular	x	x	x	x	
Səhifə parametrləri	x	x	x	x	
Sənədə müxtəlif obyektlərin əlavə edilməsi	x	x	x	x	
Cədvəllərlə iş	x	x	x	x	
Sənədin görünüş rejimləri	x	x	x	x	
Sənədin tərtibatı	x	x	x	x	
Mündəricatın hazırlanması	x	x	x	x	
Sənədin icmalı	x	x	x	x	
Tezaurus	x	x	x	x	
8. MICROSOFT EXCEL 2019 CƏDVƏL PROSESSORU					
Microsoft Excel 2019 cədvəl prosessorunun təyinatı və əsas xüsusiyyətləri	x	x	x	x	1, 10, 13, 15, 16, 33, 39
Microsoft Excel 2019 cədvəl prosessorunun proqram pəncərəsi və onun əsas komponentləri	x	x	x	x	
Lent qrafik interfeysi (Ribbon Graphic Interface)	x	x	x	x	
Cəld müraciət paneli (Quick Access Toolbar)	x	x	x	x	
Düstur sətri (Formula Bar)	x	x	x	x	
Vəziyyət sətri (Status Bar)	x	x	x	x	
Microsoft Excel 2019 elektron cədvəlinin komponentləri	x	x	x	x	
Verilənlərin daxil edilməsi və redaktəsi	x	x	x	x	
Xanaların və verilənlərin formatlaşdırılması əməliyyatları	x	x	x	x	
Düsturların daxil edilməsi və redaktəsi	x	x	x	x	
Funksiyalar	x	x	x	x	
Funksiya kateqoriyaları	x	x	x	x	
MS Excel 2019 elektron cədvəlinin əsas funksiyaları (Statistical: AVERAGE, COUNT, COUNTA, COUNTIF, MAX, MIN. Logical: AND, OR, NOT, IF, TRUE, FALSE. Math & Triq: ABS, FACT,	x	x	x	x	

POWER, PRODUCT, SUM. Text: LEFT, RIGHT, LEN, UPPER, LOWER, PROPER, TRIM, CONCAT, TEXTJOIN. Date&Time: DAYS, NETWORKDAYS.INTL, NOW, TODAY, WEEKDAY, WORKDAY, WORKDAY.INTL. Lookup&Reference: TRANSPOSE.) və onlardan istifadə qaydaları					
Fayl əməliyyatları	x	x	x	x	
İş vərəqlərinin idarə edilməsi	x	x	x	x	
İş vərəqinin görünüş rejimləri, miqyası və formatlaşdırılması	x	x	x	x	
İş kitablarının pəncərələri ilə iş	x	x	x	x	
Səhifə parametrləri	x	x	x	x	
Səhifə fonu	x	x	x	x	
İş vərəqinə müxtəlif obyektlərin əlavə edilməsi	x	x	x	x	
Diagramlar və onlarla iş	x	x	x	x	
Verilənlər siyahısı ilə iş	x	x	x	x	
Microsoft Excel 2019 cədvəl prosessorunda sıralama və süzgəc əməliyyatları	x	x	x	x	
Verilənlərin analizi	x	x	x	x	
Yekun cədvəlin yaradılması	x	x	x	x	
9. MICROSOFT POWER POINT 2019 ELEKTRON TƏQDİMAT PROQRAMI					
Microsoft PowerPoint 2019 elektron təqdimat proqramının təyinatı və əsas xüsusiyyətləri	x	x	x	x	1, 10, 13, 15, 16, 33
Elektron təqdimat və slaydlar	x	x	x	x	
Microsoft PowerPoint 2019 proqram pəncərəsi və onun əsas komponentləri	x	x	x	x	
Lent qrafik interfeysi (Ribbon Graphic Interface)	x	x	x	x	
Cəld müraciət paneli (Quick Access Toolbar)	x	x	x	x	
Vəziyyət sətri (Status Bar)	x	x	x	x	
Fayl əməliyyatları	x	x	x	x	
Təqdimatların hazırlanması	x	x	x	x	
Slayda mətnlərin daxil edilməsi, redaktəsi və formatlaşdırılması	x	x	x	x	
Slayda müxtəlif obyektlərin əlavə edilməsi	x	x	x	x	
Slaydların arasında keçid effektləri	x	x	x	x	
Slayd obyektlərinin animasiya effektləri	x	x	x	x	
Təqdimatın görünüş rejimləri	x	x	x	x	
Slaydların nümayişi	x	x	x	x	
10.VERİLƏNLƏR BAZASI. MICROSOFT ACCESS 2019 VERİLƏNLƏR BAZASININ İDARƏETMƏ SİSTEMİ					
Verilənlər Bazası (VB) anlayışı	x	x	x	x	1, 13, 15, 16, 33
VB-nin struktur elementləri	x	x	x	x	
Verilənlər Bazasının İdarəetmə Sistemləri (VBİS), onların funksiyaları və növləri	x	x	x	x	
VBİS-in komponentləri	x	x	x	x	
VB-nin modelləri (iyerarxik, şəbəkə, relyasiya və obyektlyönlü)	x	x	x	x	
VBİS-in təsnifatı	x	x	x	x	
Microsoft Access 2019 mühitində VB-nin işlənilməsinin əsas mərhələləri	x	x	x	x	
Microsoft Access 2019 proqram pəncərəsi və onun əsas komponentləri	x	x	x	x	
Lent qrafik interfeysi (Ribbon Graphic Interface)	x	x	x	x	
Cəld müraciət paneli (Quick Access Toolbar)	x	x	x	x	
Vəziyyət sətri (Status Bar)	x	x	x	x	
Fayl əməliyyatları	x	x	x	x	
Verilənlərin tipləri	x	x	x	x	
Verilənlərin daxil edilməsi, redaktəsi və silinməsi	x	x	x	x	
Microsoft Access 2019 mühitində verilənlərin emalı: süzgəclər və sorğular	x	x	x	x	
Verilənlərin sıralanması	x	x	x	x	
Microsoft Access 2019-un obyektləri: cədvəllər, sorğular, formalar, hesabatlar, makroslar, modullar	x	x	x	x	
11. KOMPÜTER QRAFİKASININ ƏSASLARI					

Kompüter qrafikasının inkişaf tarixi və tətbiq sahələri	X	X	-	-	1, 2
Kompüter qrafikasının əsas anlayışları	X	X	-	-	
Kompüter qrafikasının növləri (rastr, vektor, üçölçülülük və fraktal)	X	X	-	-	
Rəng modelləri	X	X	-	-	
Rastr və vektor qrafikaları ilə işin əsasları	X	X	-	-	
Qrafik redaktorlar haqqında ümumi məlumat	X	X	-	-	
Qrafik faylların formatları	X	X	-	-	
12. KOMPÜTER ŞƏBƏKƏLƏRİ					
Kompüter şəbəkələrinin əsas anlayışları, təyinatı və təsnifatı	X	X	X	X	1, 2, 4, 7, 8
Kompüter şəbəkələrinin aparat, proqram və kommunikasiya vasitələri	X	X	X	X	
Lokal şəbəkələr	X	X	X	X	
Lokal şəbəkələrin topologiyaları	X	X	X	X	
Şəbəkə texnologiyaları	X	X	X	X	
Kliyənt-server texnologiyası	X	X	X	X	
Simsiz şəbəkələr	X	X	X	X	
Wi-Fi	X	X	X	X	
Açıq sistemlərin qarşılıqlı əlaqəsi modeli – Open System Interconnection (OSI).	X	X	X	X	
OSI modelinin səviyyələri	X	X	X	X	
13. İNTERNET QLOBAL ŞƏBƏKƏSİ					
İnternet şəbəkəsinin inkişaf tarixi	X	X	X	X	1, 2, 4, 7, 8, 35
İnternet şəbəkəsinin təyinatı və əsas anlayışları	X	X	X	X	
Qlobal şəbəkələrin şəbəkə protokolları	X	X	X	X	
İnternet şəbəkəsinin baza protokolları (TCP/IP)	X	X	X	X	
İnternet şəbəkəsinin ünvanlaşdırılması sistemi	X	X	X	X	
İnternet şəbəkəsində domen adları sistemi (DNS – Domain Name System)	X	X	X	X	
İnternet şəbəkəsi xidmətləri: WWW, E-mail, FTP	X	X	X	X	
Bulud texnologiyaları anlayışı	X	X	X	X	
Veb-texnologiyalar	X	X	X	X	
URL-ünvanlar	X	X	X	X	
Veb-brauzerlər	X	X	X	X	
İnternetdə müəlliflik hüququ (Copyright)	X	X	X	X	
İnternetdə informasiya–axtarış sistemləri	X	X	X	X	
Kütləvi kommunikasiya sistemləri	X	X	X	X	
Sosial şəbəkələr	X	X	X	X	
Azərbaycan Respublikasının dövlət və bələdiyyə orqanlarının internet saytları	X	X	X	X	
14. İNFORMASIYA CƏMİYYƏTİ					
İnformasiya cəmiyyəti anlayışı	X	X	-	-	1, 38
İnformasiya fəzaları	X	X	-	-	
İnformasiya resursları	X	X	-	-	
İnformasiya inqilabları	X	X	-	-	
İnformasiya mədəniyyəti	X	X	-	-	
15. ELEKTRON DÖVLƏT					
Elektron dövlət anlayışı, elektron dövlətin elementləri	X	X	X	X	22, 30, 34, 37
Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası	X	X	X	X	
Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi	X	X	X	X	
16. İNFORMASIYA TƏHLÜKƏSİZLİYİ					
İnformasiya təhlükəsizliyi anlayışı	X	X	X	X	1, 5, 6, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 36
İnformasiyanın təhlükəsiz idarəedilməsi	X	X	X	X	
Zərərli proqram təminatları	X	X	X	X	
Eyniləşdirmə, autentifikasiya və avtorizasiya	X	X	X	X	
Korporativ kibergigiyə	X	X	X	X	
Fərdi məlumatların qorunması	X	X	X	X	
Şifrə təhlükəsizliyi	X	X	X	X	
Sosial mühəndislik	X	X	X	X	
İnternetdən təhlükəsiz istifadə	X	X	X	X	
Mobil cihaz təhlükəsizliyi	X	X	X	X	
Wi-Fi və şəbəkə təhlükəsizliyi	X	X	X	X	

Sosial media təhlükəsizliyi	x	x	x	x	
-----------------------------	---	---	---	---	--

Qeyd: Siyahıda verilmiş ədəbiyyatlar dövlət qulluğunun test imtahanı mərhələsinə hazırlaşanlar üçün tövsiyə xarakteri daşıyır. Namizədlər proqramda göstərilən mövzulara hazırlaşmaq üçün bu ədəbiyyatlarla yanaşı digər vəsaitlərdən də istifadə edə bilərlər.

ƏDƏBİYYAT

1. Müslümov V.B., Əliyev Ə.Ə., Həbibullayev S.B., Sərdarov Y.B. "İnformatika" vəsaiti. Yenilənmiş nəşr. Bakı: DİM, 2022.
2. Xəlilov M. S. , Həsənova N. Ə. İnformatika. Bakı: BDU, 2015.
3. İbiyev F. , Məmmədov F. , Seyidzadə E. Kompüterin əsasları. Əməliyyat sistemi. Təlim vəsaiti. Tempus Proqramı. Qafqaz Universiteti. Bakı: "Şərq-Qərb", 2014.
4. İbrahim-zadə T. İ. , Sərdarov Y. B. Kompüter şəbəkələrinin əsasları və proqram təminatı (I və II cildlər). Dərs vəsaiti. Bakı, 2008.
5. A.Mustafayeva – Şəbəkə təhlükəsizliyi fənni üzrə mühazirələr toplusu, Dərslik, Bakı, AKTA, MDU 2024.
6. G.Əbdıyeva-Əliyeva. Kibertəhlükəsizliyin əsasları. Dərs vəsaiti, Bakı, 2022
7. H.Bayramov, H.Mənsimov, Ə.Məmmədov – Kompüter şəbəkələrinin əsasları, Dərs vəsaiti. Bakı 2019
8. Seyidli H. S. , Tağıyev H. N. Şəbəkə sistemləri. Ali məktəb tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı: "Müəllim" nəşriyyatı, 2012
9. Windows işlətim sistemi. Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı. Çukurova Üniversitesi. Enformatik Bölümü. <https://enformatik.cu.edu.tr/storage/TBTK/Windows11.pdf>
10. Lambert J., Frye C. Microsoft Office 2019 Step by Step, UK: Pearson Education, 2018.
11. McFedries Paul. Teach Yourself VISUALLY Windows 11. 2nd Edition. US: Wiley Publishing, 2025
12. Rathbone Andy. Windows 11 For Dummies. US: Wiley Publishing, 2022
13. Weverka P. Office 2019 All-in-One, USA: Wiley, 2018.
14. McFedries Paul. Microsoft Windows 11 Simplified, Second Edition. US: Wiley Publishing, 2025
15. Вонг У. Microsoft Office 2019 для "чайников", Изд.: Диалектика, 2019.
16. Журавлев А.Е. Информатика. Практикум в среде Microsoft Office 2016/2019, Изд.: ЛитРес, 2021.
17. Dövlət qulluğu jurnalı №1(9). DİM – "Abituriyent" – 2020
18. "Dövlət qulluğuna qəbul üzrə müsabiqəyə hazırlaşanlar üçün təlimat." Metodik vəsait. DİM – "Abituriyent" – 2018
19. Magistr jurnalı №2. DİM – "Abituriyent" – 2026.
20. Dövlət qulluğu "2000 test tapşırığı". DİM – "Abituriyent" – 2024
21. "İnformasiya, informasiyalasdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu – <https://e-qanun.az/framework/3525>
22. "Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi haqqında Əsasnamə", Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 avqust 2025-ci il tarixli 472 №-li Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir. – <https://e-qanun.az/framework/60355>
23. "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu – <https://e-qanun.az/framework/19675>
24. Mobil cihaz təhlükəsizliyi – <https://cert.gov.az/az/article-view/91>
25. Mobil qurğularla davranma qaydaları – <https://cert.gov.az/az/article-view/86>
26. Wi-Fi və şəbəkə təhlükəsizliyi – <https://cert.gov.az/az/article-view/94>
27. WannaCry, Petya ransomware viruslarından mühafizə üsulları – <https://cert.gov.az/az/article-view/82>
28. Sosial media təhlükəsizliyi – <https://cert.gov.az/az/article-view/92>
29. Korporativ kibergigiyena – <https://cert.gov.az/az/article-view/93>
30. <https://mincom.gov.az/az/fealiyyet/regemsal-hokumet>
31. Sizi hədəf alan 4 təhdid və onlardan qorunma qaydaları – <https://cert.gov.az/az/article-view/83>
32. Meet Windows 11: Features, Look, Benefits&More. <https://www.microsoft.com/en-us/windows/windows-11?r=1>
33. <https://learn.microsoft.com/en-us/>
34. www.e-gov.az

35. www.gov.az
36. İnformasiya təhlükəsizliyi Elmi-metodiki jurnal 01.2023 –
<https://scis.gov.az/az/journal/show/20>
37. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası - <https://e-qanun.az/framework/58765>
38. Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi. İnformasiya cəmiyyətinin 100 əsas anlayışı. – Bakı, 2008.
39. [MS EXCEL 2019 elektron cədvəl prosessorunun proqrama əlavə olunan funksiyaları](#)